

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 17 mars 2020

Mål nr

Ö 1082-19

PARTER

Klagande

HB

Motpart

Transcom Holding AB, 556962-4108

Box 34220

100 26 Stockholm

Ombud: Advokaterna PM och ZE

SAKEN

Rättegångskostnader

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2019-02-19 i mål Ö 1175-19

Dok.Id 174887

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår HBs överklagande.

Högsta domstolen förpliktar HB att ersätta Transcom Holding AB för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 100 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

HB har yrkat att Högsta domstolen ska befria honom från skyldigheten att betala rättegångskostnad vid tingsrätten.

Transcom Holding har motsatt sig att hovrättens beslut ändras och har begärt ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen.

SKÄL

Bakgrund

1. Den 19 februari 2018 meddelades skiljedom i en tvist om inlösen enligt 22 kap. aktiebolagslagen (2005:551) mellan Transcom Holding AB och bl.a. HB avseende inlösen av minoritetens aktier i Transcom WorldWide AB.
2. HB deltog i skiljeförfarandet i egenskap av minoritetsaktieägare i Transcom WorldWide AB. Han förde sin egen talan i tvisten och företrädde således inte av den gode man som hade utsetts att företräda de frånvarande minoritetsaktieägare som anspråket på inlösen riktade sig mot. I skiljedomen förpliktades Transcom Holding att till HB betala en på skälighetsgrund nedsatt ersättning för dennes arbete i skiljeförfarandet.
3. HB väckte därefter talan vid Stockholms tingsrätt och yrkade att Transcom Holding skulle förpliktas att utge hela den av honom i skiljeförfarandet begärda ersättningen för eget arbete. Tingsrätten lämnade HBs talan utan bifall och förpliktade honom, med stöd av 22 kap. 25 § aktiebolagslagen, att ersätta Transcom Holding för rättegångskostnad vid tingsrätten.

4. Sedan HB överklagat tingsrättens beslut meddelade hovrätten prövningstillstånd endast i fråga om hans skyldighet att ersätta Transcom Holding för rättegångskostnad vid tingsrätten. Hovrätten har därefter avslagit HBs överklagande.

Frågan i Högsta domstolen

5. Frågan i Högsta domstolen är om en minoritetsaktieägare, som enligt 22 kap. 24 § aktiebolagslagen väcker talan i allmän domstol, kan bli skyldig att ersätta majoritetsaktieägaren för rättegångskostnad där.

Allmänt om tvångsinlösen av minoritetsaktier

6. I 22 kap. aktiebolagslagen finns bestämmelser om tvångsinlösen av minoritetsaktier. Av 1 § framgår att aktieägare som innehar mer än nio tiondelar av aktierna i ett aktiebolag (majoritetsaktieägare) har rätt att lösa in återstående aktier av övriga aktieägare. Den vars aktier kan lösas in, dvs. en minoritetsaktieägare, har en motsvarande rätt att få sina aktier inlösta av majoritetsaktieägaren.

7. Regleringen har ansetts syfta bl.a. till att underlätta för majoritetsaktieägare som önskar genomföra fusioner av moder- och dotterbolag. Den har även motiverats med det allmännas intresse av samhällsekonomiskt viktiga omstruktureringar i näringslivet. Bestämmelserna om rätten till tvångsinlösen av aktier har emellertid också ansetts utgöra en del av det aktiebolagsrättsliga minoritetsskyddet, vilket hänger samman med att en minoritetsaktieägare, som innehar mindre än en tiondel av aktierna i bolaget, saknar möjlighet att utöva många av de rättigheter som aktiebolagslagen annars tillerkänner minoriteten (jfr t.ex. 18 kap. 11 §, 25 kap. 21 § och 29 kap. 7 § aktiebolagslagen). Genom att begära inlösen kan minoriteten ta sig ur denna annars utsatta situation (prop. 2004/05:85 s. 437 ff., se även NJA 2011 s. 429 p. 7).

8. Trots minoritetsskyddande inslag har regelverket ansetts likna expropriation och reglerna har präglats av att majoritetsaktieägaren – typiskt sett – är att anse som den starkare parten. Bestämmelserna i 22 kap. 23 och 25 §§ aktiebolagslagen om fördelning av kostnadsansvar i tvister om inlösen utgör exempel på regler som påverkats av detta synsätt. (Se a. prop. s. 476, jfr även "Balken" NJA 1996 s. 293.)

Förfarandet och minoritetsaktieägars ställning vid inlösentvister

9. Enligt 22 kap. 5 § aktiebolagslagen ska tvister om tvångsinlösen prövas av tre skiljemän. Om annat inte följer av 22 kap. ska det som föreskrivs i lagen (1999:116) om skiljeförfarande tillämpas vid förfarandet inför skiljenämnden.

10. Under vissa förutsättningar ska en god man förordnas att företräda frånvarande minoritetsaktieägare, dvs. aktieägare som inte själva för talan i förfarandet (8 §). Den gode mannens uppgift är att bevaka minoritetens rättigheter i processen (10 §). En minoritetsaktieägare kan emellertid alltid välja att själv föra sin talan i egenskap av part (11 §).

11. En minoritetsaktieägare som är missnöjd med en skiljedom i en inlösentvist kan – liksom majoritetsaktieägaren och den gode mannen – väcka talan vid Stockholms tingsrätt (24 §).

Kostnadsansvaret vid inlösentvister

12. I skiljeförfarandet svarar majoritetsaktieägaren som huvudregel för ersättning till skiljemännen och till den gode mannen samt för de kostnader som uppkommer för en minoritetsaktieägare som väljer att själv föra talan (22 kap. 23 § aktiebolagslagen, se p. 8 angående skälen för denna ordning).

13. Om talan i anledning av en skiljedom väcks i allmän domstol (se p. 11) gäller i fråga om rättegångskostnader där 22 kap. 25 § aktiebolagslagen. I paragrafens första stycke, första meningen, anges att majoritetsaktieägaren

som huvudregel svarar för sina egna kostnader och för kostnader som har uppkommit för motpart genom att majoritetsaktieägaren har väckt talan. Enligt andra meningen gäller i övrigt vad som sägs i 18 kap. rättegångsbalken om skyldigheten att svara för kostnader i högre rätt. I andra stycket regleras hur kostnadsansvaret ska fördelas för det fall minoritetsaktieägare helt eller delvis ska svara för kostnaderna.

Bakgrunden till kostnadsansvarets fördelning i allmän domstol

14. Före införandet av 2005 års aktiebolagslag var frågan om rättegångskostnadernas fördelning i allmän domstol vid tvångsinlösen oreglerad. Enligt förarbetena ansågs fördelningsprinciperna i 18 kap. rättegångsbalken vara tillämpliga, vilket i princip innebar att tappande part skulle bära kostnadsansvaret (se prop. 1983/84:184 s. 11 och prop. 2004/05:85 s. 477).

15. I samband med införandet av 2005 års aktiebolagslag gjordes en översyn av kostnadsansvaret vid tvister om tvångsinlösen. Det konstaterades att kostnadsfördelningen i skiljeförfarandet hade orsakat särskilda problem, speciellt i fråga om minoritetsaktieägare som själva förde talan. I motiven lyftes fram att det inte sällan förekom att enskilda personer köpte mindre aktieposter i bolag, vars aktier var föremål för tvångsinlösen, i huvudsakligt syfte att få en i förhållande till aktieinvesteringen betydande ersättning för rättegångskostnader. (Se bl.a. SOU 1997:22 s. 276 och prop. 2004/05:85 s. 476.)

16. Även med beaktande av dessa särskilda problem i inlösenförfarandet, ansågs det emellertid att den då rådande ordningen (se p. 14) rörande kostnader i allmän domstol inte var helt tillfredställande. I motiven konstaterades att de skäl som hade anförts till stöd för kostnadsfördelningen i skiljeförfarandet i princip gjorde sig gällande även i allmän domstol. En viss utökning av majoritetsaktieägarens kostnadsansvar ansågs därför motiverad och infördes genom 22 kap. 25 § i 2005 års aktiebolagslag. Med hänvisning till

tvångsinlöseninstitutets expropriativa inslag utformades bestämmelsen med 7 kap. 3 § expropriationslagen (1972:719), om rättegångskostnader i högre rätt, som modell. (Se a. SOU s. 277 och a. prop. s. 477.)

Särskilt om kostnadsansvaret för minoritetsaktieägare i allmän domstol

17. Bestämmelsen i 7 kap. 3 § expropriationslagen har i princip ansetts innebära att en sakägare aldrig behöver betala den exproprierandes kostnader och att en sakägare svarar för sina egna kostnader endast när denne själv har klagat och förlorat (jfr NJA 1992 s. 854 och NJA 1994 s. 523). Frågan är om 22 kap. 25 § aktiebolagslagen ska anses ha motsvarande innebörd.

18. Lagstiftaren har alltså sett vissa paralleller mellan expropriation och tvångsinlösen och låtit bestämmelserna om rättegångskostnad i 7 kap. 3 § expropriationslagen utgöra modell för 22 kap. 25 § aktiebolagslagen. Någon mer fullständig överensstämmelse har emellertid inte eftersträvats. Det framgår sålunda av motiven till aktiebolagslagen att majoritetsaktieägarens särskilda ansvar för rättegångskostnader är tänkt att avse bara fall där det är majoritetsaktieägaren själv som för saken till domstol. När det i stället är en minoritetsaktieägare som för talan mot skiljedomen, ska reglerna i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas, vilket innebär att minoritetsaktieägaren som tappande part kan förpliktas att ersätta majoritetsaktieägaren för rättegångskostnad. (Se a. prop. s. 475 och 829 f.) En sådan tolkning är väl förenlig med ordalydelsen i 22 kap. 25 §.

19. Att särregleringen bara tillämpas när det är majoritetsaktieägaren som har väckt talan i allmän domstol ligger också väl i linje med den tolkning som Högsta domstolen har uttryckt i tidigare avgöranden ("Liberala Tidningar I" NJA 2013 s. 1032 p. 17 och "Liberala Tidningar III" NJA 2018 s. 994 p. 17). Detta stämmer även med den avvägning mellan de olika skyddsintressen som inlöseninstitutet, men även aktiebolagsrätten i stort, ska tillgodose. En minoritetsaktieägares skyddsintresse torde normalt inte ha samma styrka som det

intresse som lagstiftaren avsett att skydda vid expropriation. Det ska också beaktas att rätten till inlösen av minoritetsaktier är ömsesidig och att regleringen har tillkommit i både majoritetsaktieägares och minoritetsaktieägares intresse (se bl.a. p. 7).

20. Bestämmelserna i 22 kap. 25 § första stycket aktiebolagslagen måste därmed anses innebära att en minoritetsaktieägare som väcker talan i anledning av en skiljedom och som förlorar målet riskerar att bli skyldig att betala både sina egna och motpartens rättegångskostnader i allmän domstol enligt 18 kap. rättegångsbalken.

Bedömningen i detta fall

21. HB har som minoritetsaktieägare väckt talan enligt 22 kap. 24 § aktiebolagslagen. Fördelningen av rättegångskostnader i allmän domstol ska därför bedömas enligt 18 kap. rättegångsbalken. Som tappande part vid tingsrätten var han därmed skyldig att ersätta Transcom Holding för rättegångskostnad där. Överklagandet ska därför avslås.

22. Vid denna utgång ska HB förpliktas att ersätta Transcom Holding för rättegångskostnad i Högsta domstolen.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Ann-Christine Lindeblad (referent), Erik Nymansson, Malin Bonthron och Stefan Reimer
Föredragande justitiesekreterare: Cecilia Andgren